

DENKWERKSESSIE GENDER EN ARBEID

FRANNE MULLENS &
DEBORAH DE MOORTELE

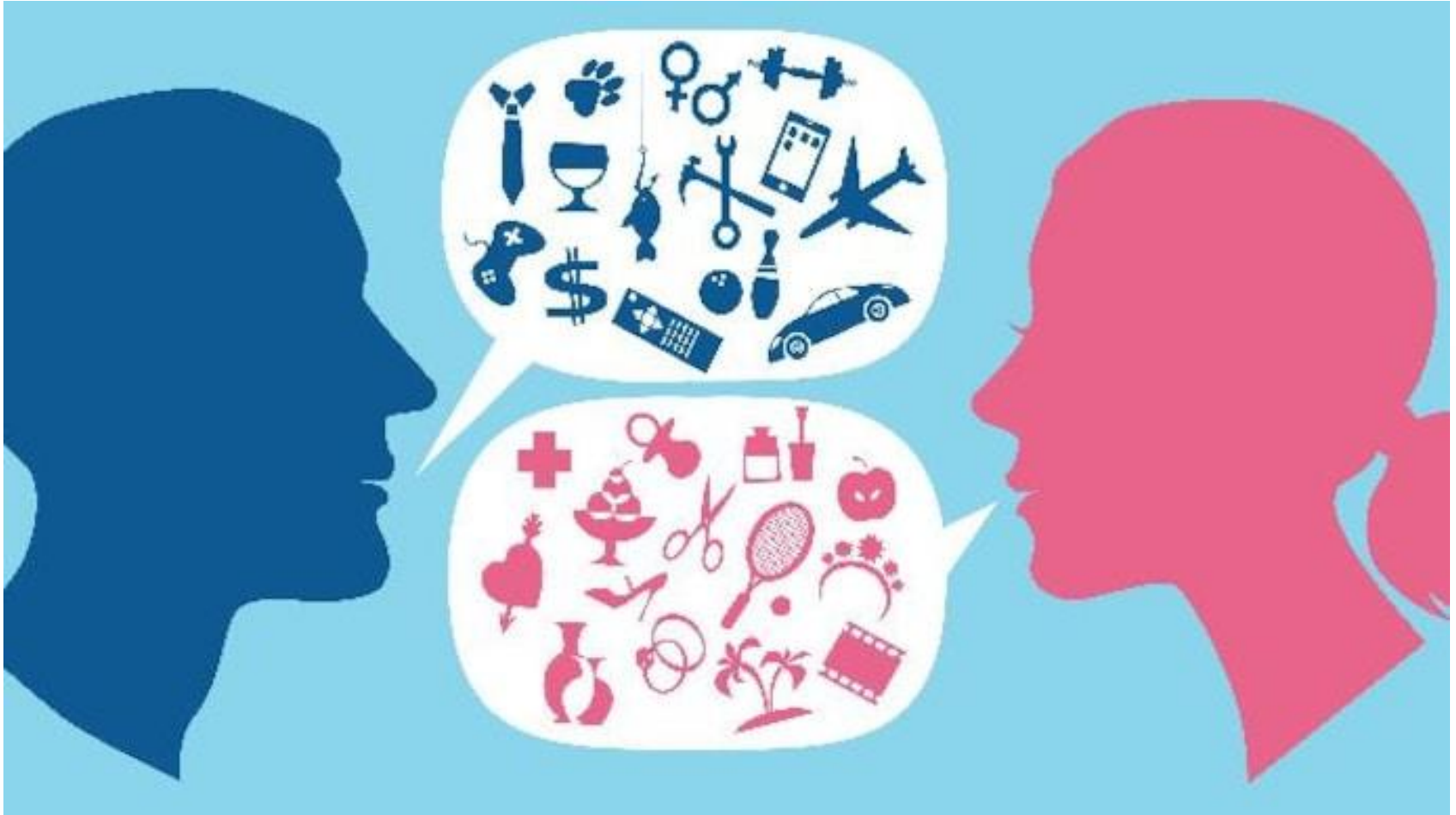

VRIJE
UNIVERSITEIT
BRUSSEL

INHOUD

- Concepten gender & arbeid
- Context
 - Korte geschiedenis arbeidstijden
 - Tijdsbesteding van vrouwen en mannen
- Concreet:
 - Cijfers gender ongelijkheid op de arbeidsmarkt
 - Gevolgen mentale gezondheid: preciaire arbeid en gender - klasse
- Aanbevelingen

Gender verwijst naar het geheel van ideeën, sociale verwachtingen en maatschappelijke normen over mannelijkheid en vrouwelijkheid. Die opvattingen hebben invloed op onze houding en gedrag, op regels, gebruiken, taal en media, en op politieke en sociaaleconomische systemen. Genderopvattingen zijn cultuurgebonden. Ze variëren en evolueren doorheen tijd en ruimte.
(Rosa vzw)

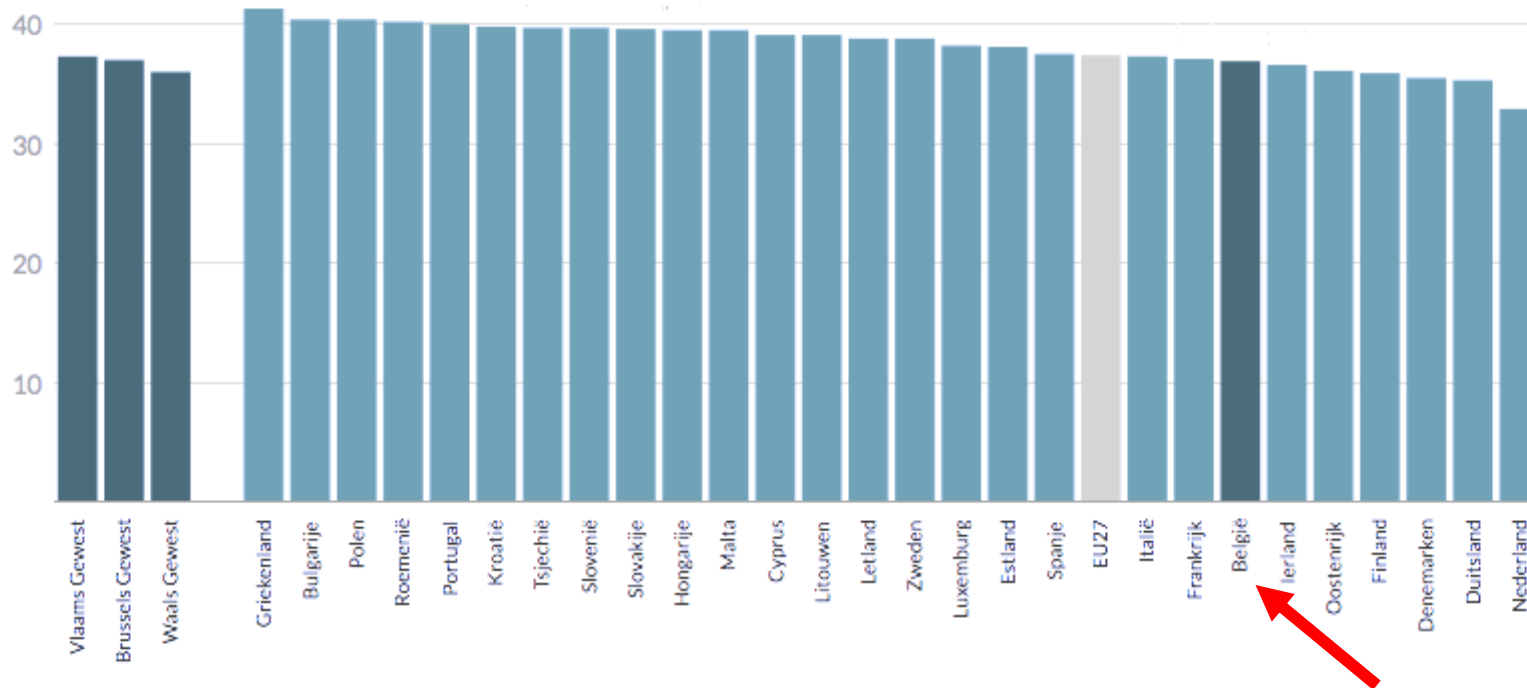

In economisch verband spreekt men van **arbeid**. Er wordt onderscheid gemaakt tussen betaald en onbetaald werk. Onbetaald werk voor derden waarbij geen sprake is van dwang wordt vrijwilligerswerk genoemd. Onbetaald werk voor derden waarbij wel sprake is van dwang wordt slavernij genoemd. Arbeid bij mensen jonger dan 12 jaar wordt kinderarbeid genoemd. (Wikipedia)

Maar wat met huishoudelijk werk en zorg?

WERKTIJDEN

Werkuren van de werkende bevolking van 20 tot 64 jaar
Belgische gewesten en EU-landen, 2021, in uren per week

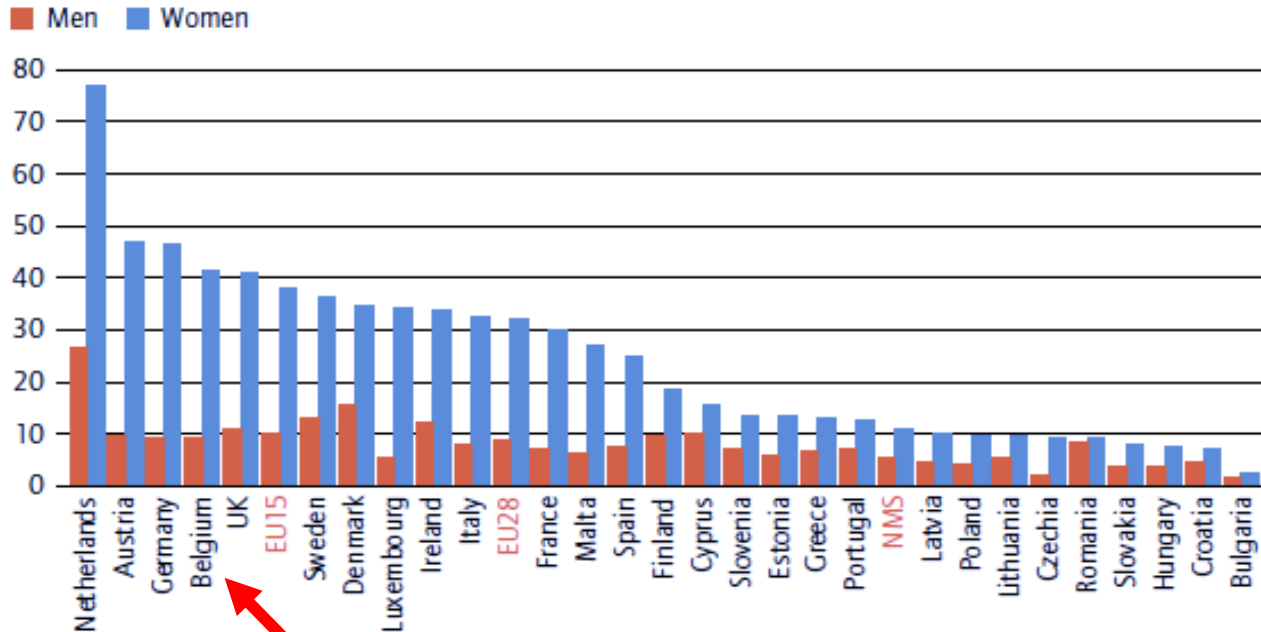
Noot: de gegevens in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Bijgevolg moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. EU27: Europese Unie zonder Verenigd Koninkrijk. Zie: 'Meer info over definities en bronnen'.

Bron: EAK Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium), LFS Eurostat, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

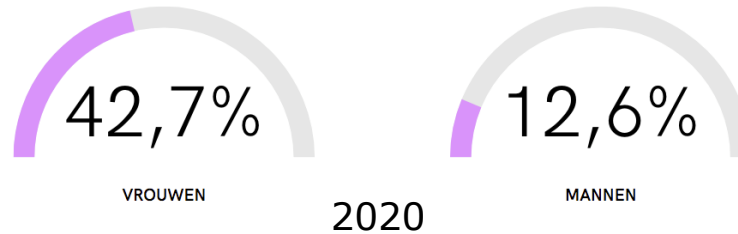
WERKTIJDEN: DEELTIJDS WERK

Figure 5 Part-time employment as a proportion of all employment, by gender, 2015

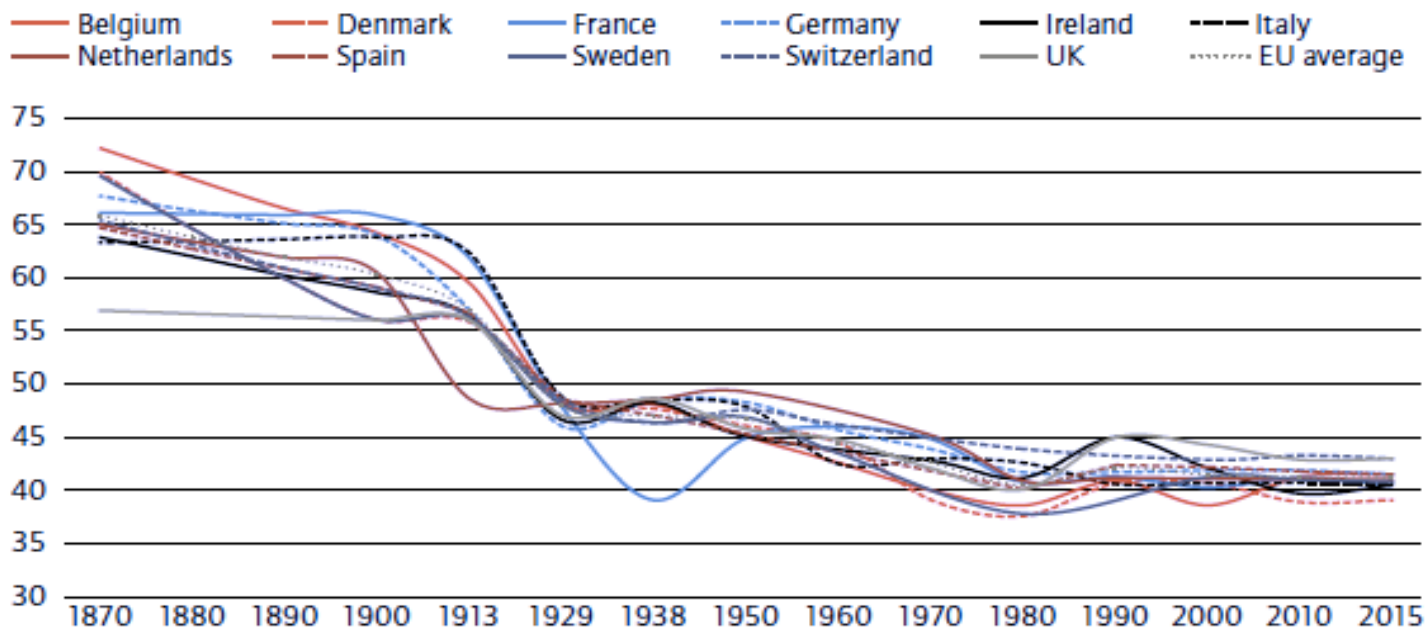
Source: Eurostat

Uit: De Spiegelaere S. and Piasna A. (2017) The why and how of working time reduction, Brussels, ETUI.

WERKTIJDEN: EVOLUTIE

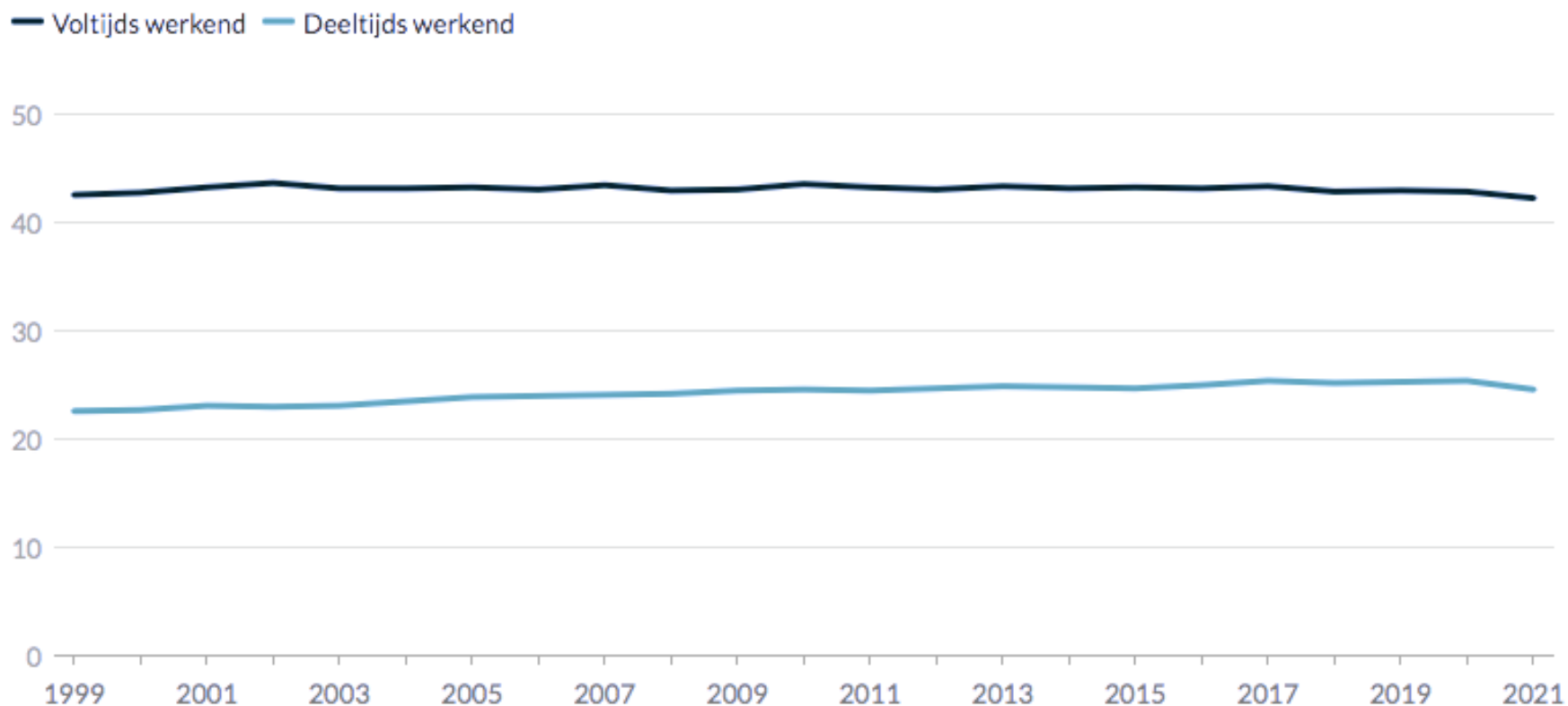
Figure 2 Weekly working hours of full-time employees in the industrial sector: historic trend

Source: Huberman and Minns, 2007

Uit: De Spiegelaere S. and Piasna A. (2017) The why and how of working time reduction, Brussels, ETUI.

Werkuren van de voltijds en deeltijds werkende bevolking van 20 tot 64 jaar Vlaams Gewest, 1999-2021, in uren per week

Noot: de gegevens in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Daarnaast is er sprake van een breuk in de tijdreeks tussen 2016 en 2017 en tussen 2020 en 2021. Zie: 'Meer info over definities en bronnen'.

Bron: EAK Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium), bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

EVOLUTIE NAAR TWEEVERDIENERSMODEL

Na WOII (jaren '50 en '60):

- ▶ Ideaal= kostwinnersgezin: rond 50u/week betaalde arbeid per gezin

Vanaf jaren '70: meer en meer vrouwen (opnieuw) op de arbeidsmarkt

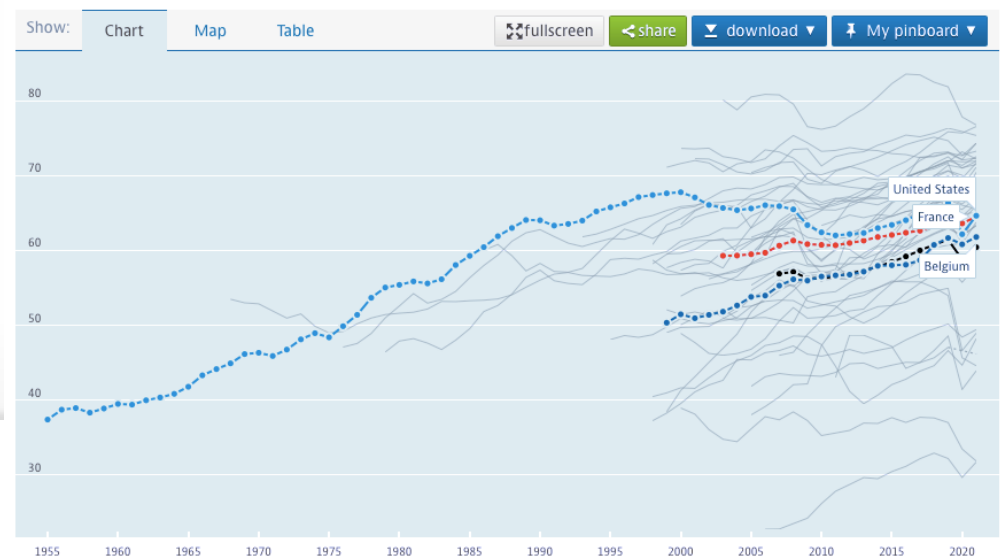
- ▶ Tweeverdienersmodel
- ▶ Meer dan 50u/week betaalde arbeid per gezin

Vanaf jaren '80: problematiek van 'work-life balance' komt op

- ▶ Neoliberale aanpak: individuele oplossingen zoals deeltijds werk
- ▶ Op gezinsniveau wordt gemakkelijk 60 tot 80 uur per week gewerkt

Employment rate Women, % of working age population, 1955 - 2021

Source: Labour: Labour market statistics

GENDERVERSCHILLEN IN TIJDSBESTEDING

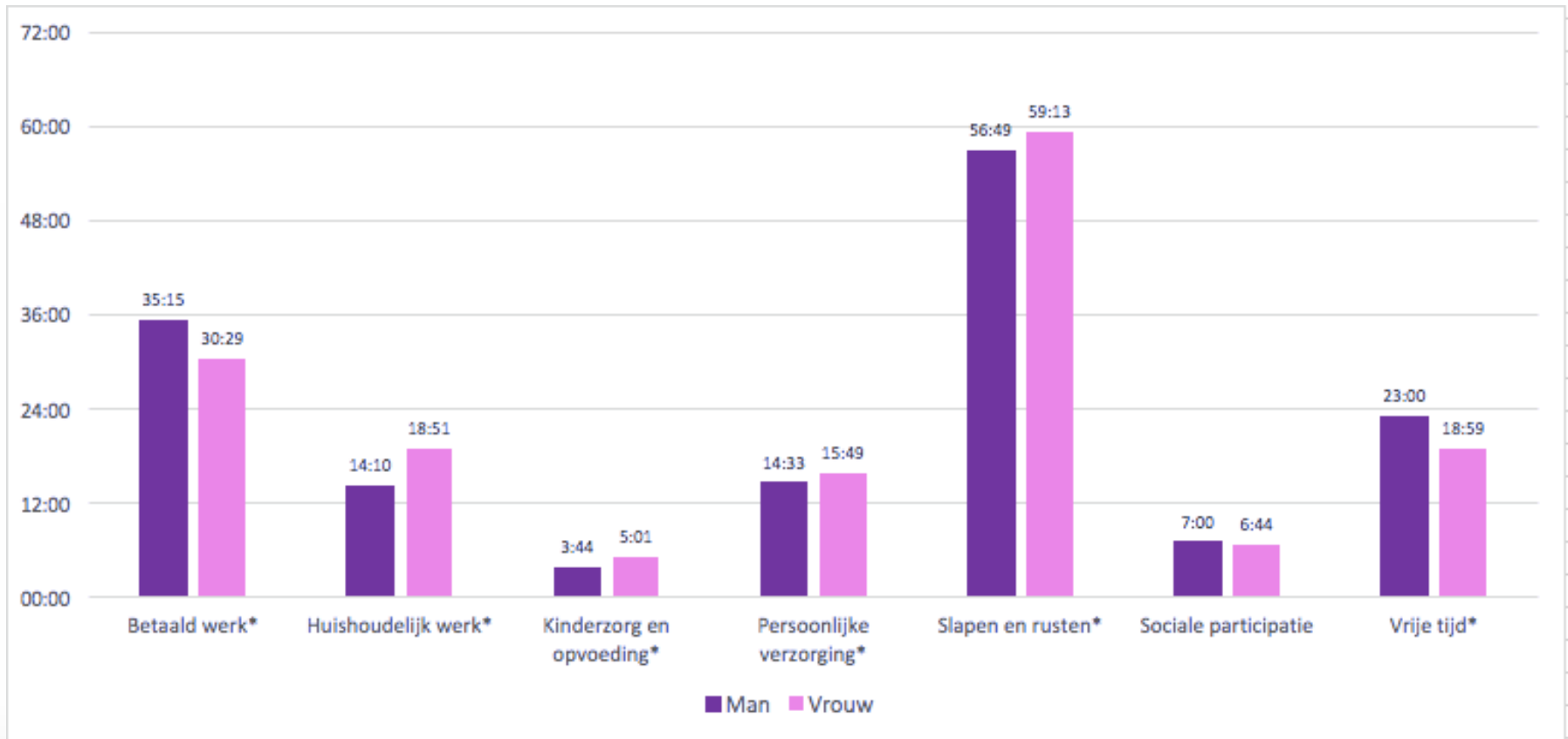
TIJDSBESTEDING IN VLAANDEREN PER WEEK IN 2013 (TOR13)

DUUR PER RESPONDENT

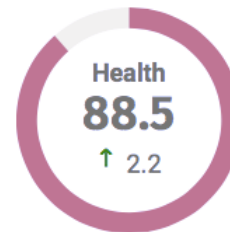
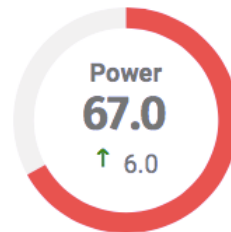
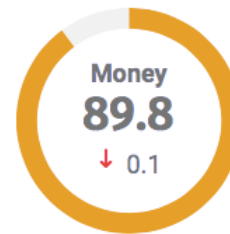
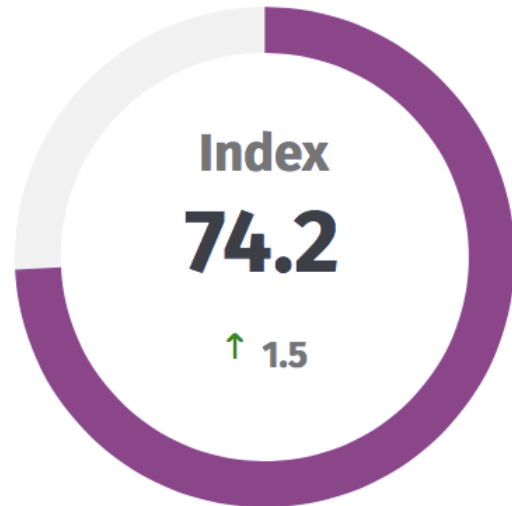
	Betaald werk	Huishoudelijk werk	Kinderzorg en opvoeding	Persoonlijke verzorging	Slapen en rusten	Opleiding	Sociale participatie	Vrije tijd	Wachten	Verplaatsen	Overige
Geslacht											
Man	23:49	13:52	01:44	15:55	59:30	03:27	07:54	29:47	00:16	10:24	01:17
Vrouw	16:36	19:50	02:58	18:00	61:08	04:27	08:29	23:47	00:18	10:44	01:38
Leeftijd											
18-24	09:25	06:11	00:11	15:26	65:08	23:37	07:33	28:11	00:29	10:47	00:56
25-39	30:23	13:27	05:28	14:34	59:29	01:44	07:54	22:11	00:20	11:14	01:11
40-54	29:32	17:57	01:41	16:24	58:23	00:34	07:16	23:24	00:15	11:00	01:29
55-64	11:48	22:06	01:55	19:24	59:35	00:34	09:21	30:55	00:11	10:18	01:47
65+	01:25	23:54	01:26	20:44	63:15	00:30	10:06	36:19	00:12	08:06	01:59

TIJDSBESTEDING PER WEEK (DUUR PER RESPONDENT TOR13)

VOLTIJDSWERKENDEN MET KINDEREN

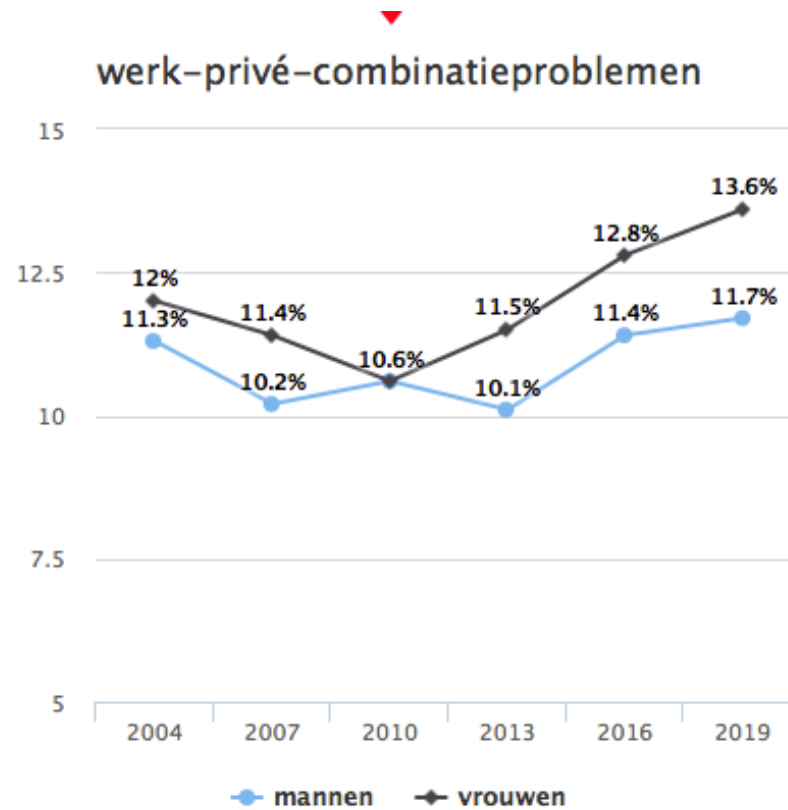

GENDER EQUALITY INDEX 2022

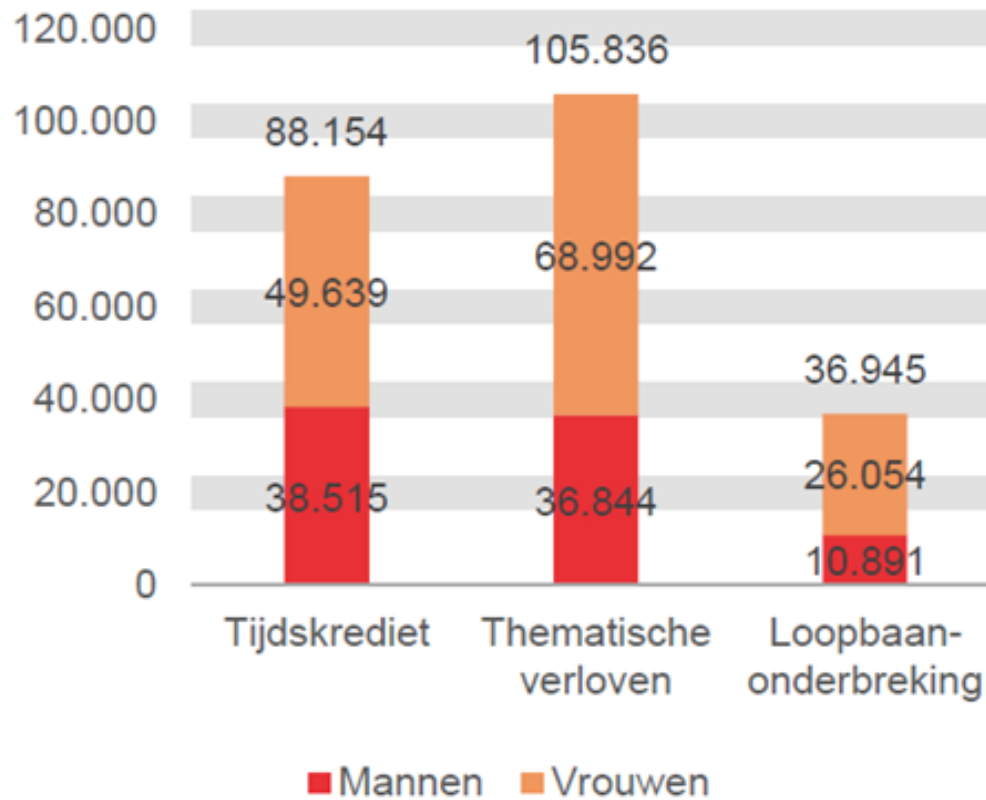
<https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/country/BE>

WERK-PRIVÉ CONFLICT

Bron: werkbaarheidsmonitor

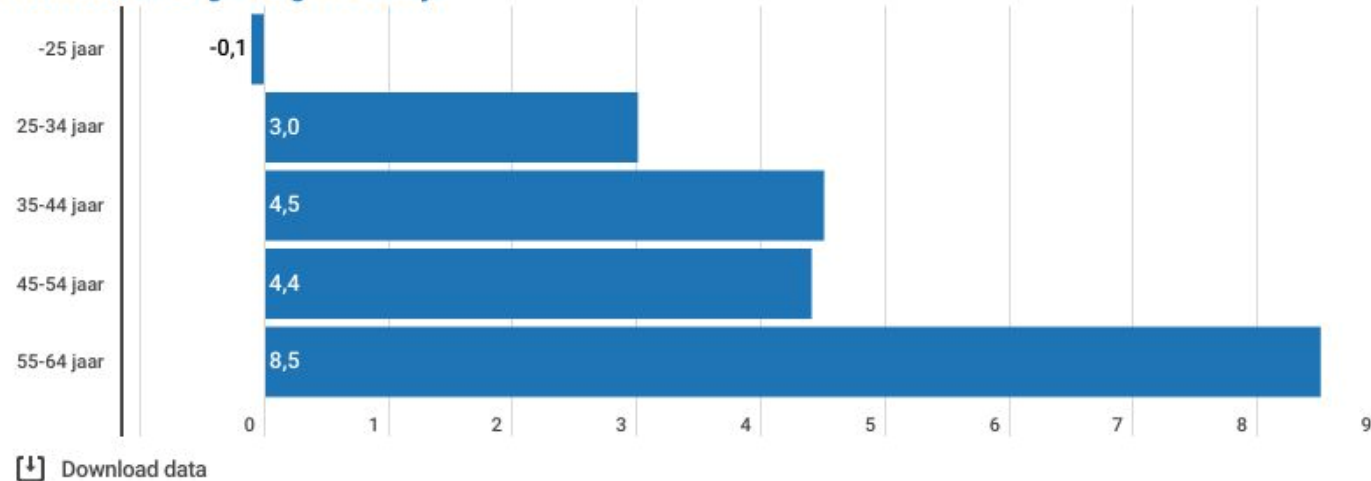
OPNEMEN VERLOVEN: AANTAL PERSONEN

Bron: RVA mei 2022

LOONKLOOF

Loonkloof in België volgens leeftijd

Cijfers voor 2021 (Statbel): uurlonen in privé-bedrijven met meer dan tien werknemers

- Alle sectoren VTE's gemiddelde brutojaarlonen: 8,5%
 - Alle sectoren gemiddelde brutojaarlonen (ook deeltijds): 21,6%
- (cijfers Instituut voor de Gelijkheid tussen Vrouwen en Mannen, 2022: data 2020)

PENSIOENKLOOF

WETTELIJK PENSIOEN

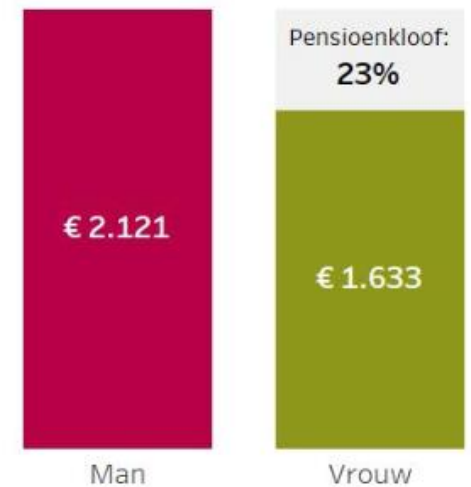
2021

AANVULLEND PENSIOEN

2021

TOTAAL PENSIOEN

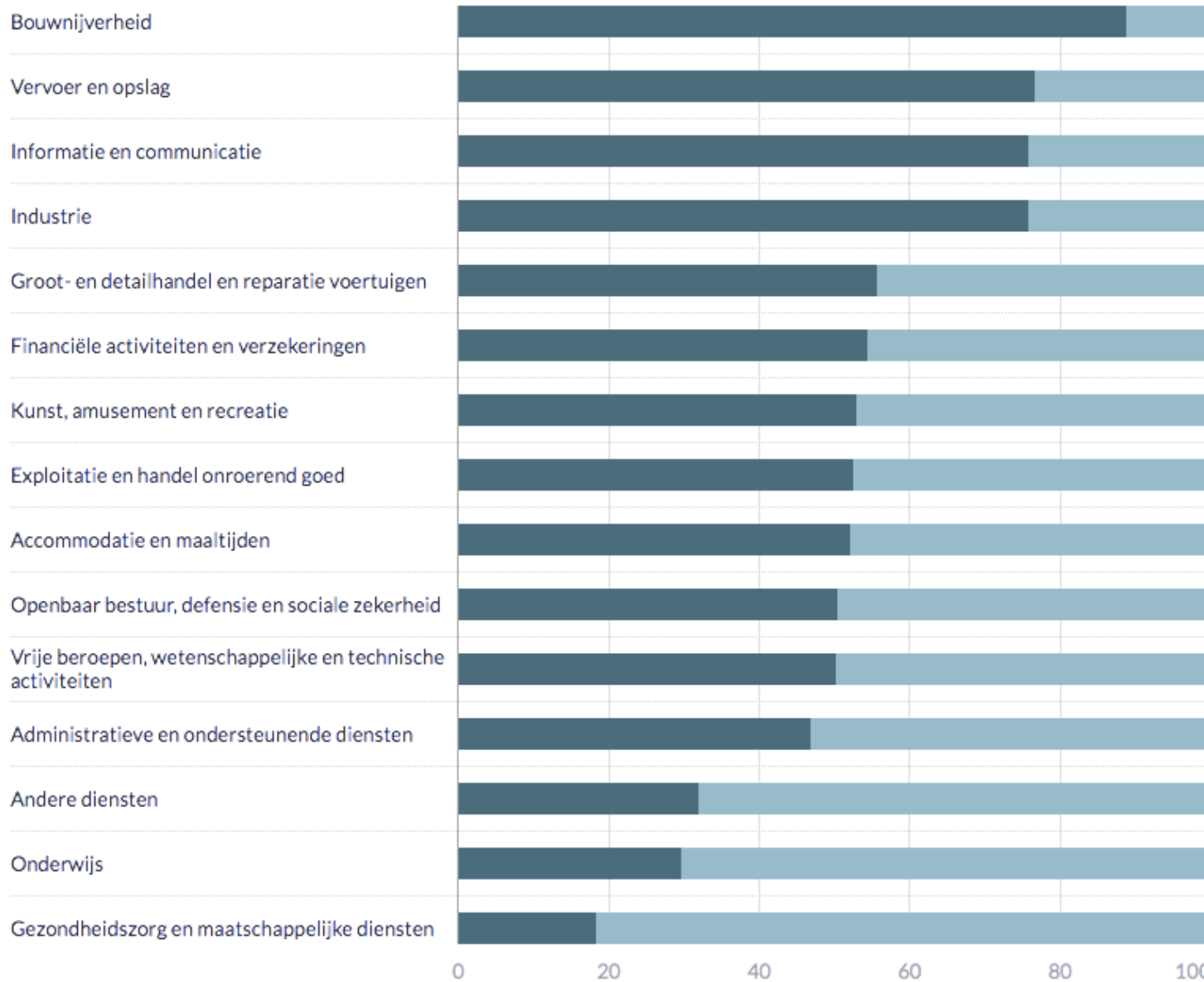

2021

Bron: Pensioenstat.be

GEGENDERDE SECTOREN?

■ Mannen ■ Vrouwen

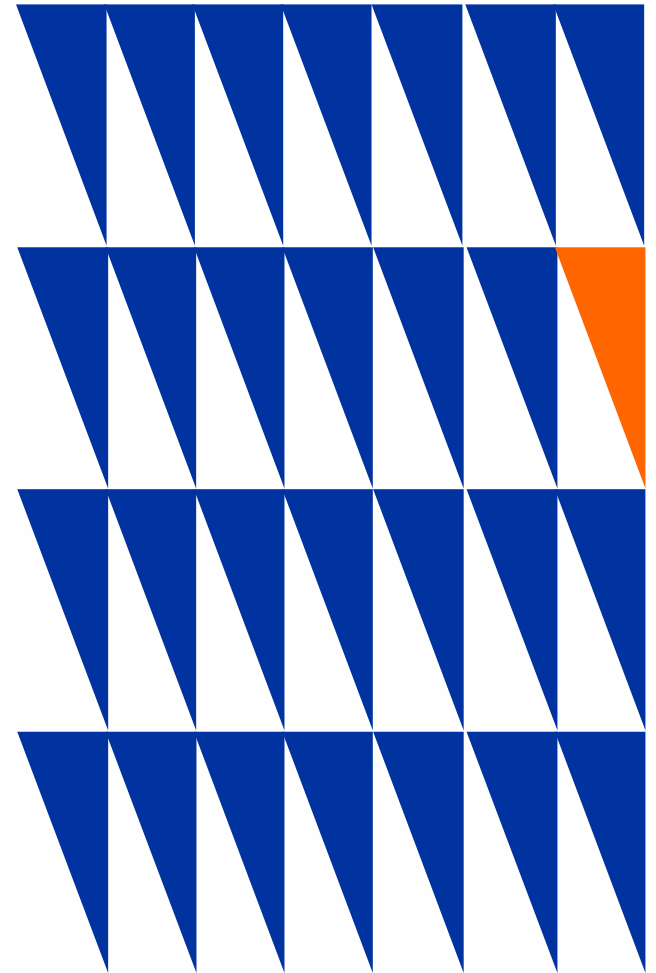

Bron: EAK Statbel
(Algemene
Directie Statistiek
- Statistics
Belgium),
bewerking
Steunpunt Werk
en Statistiek
Vlaanderen

GENDER IN DE ORGANISATIE

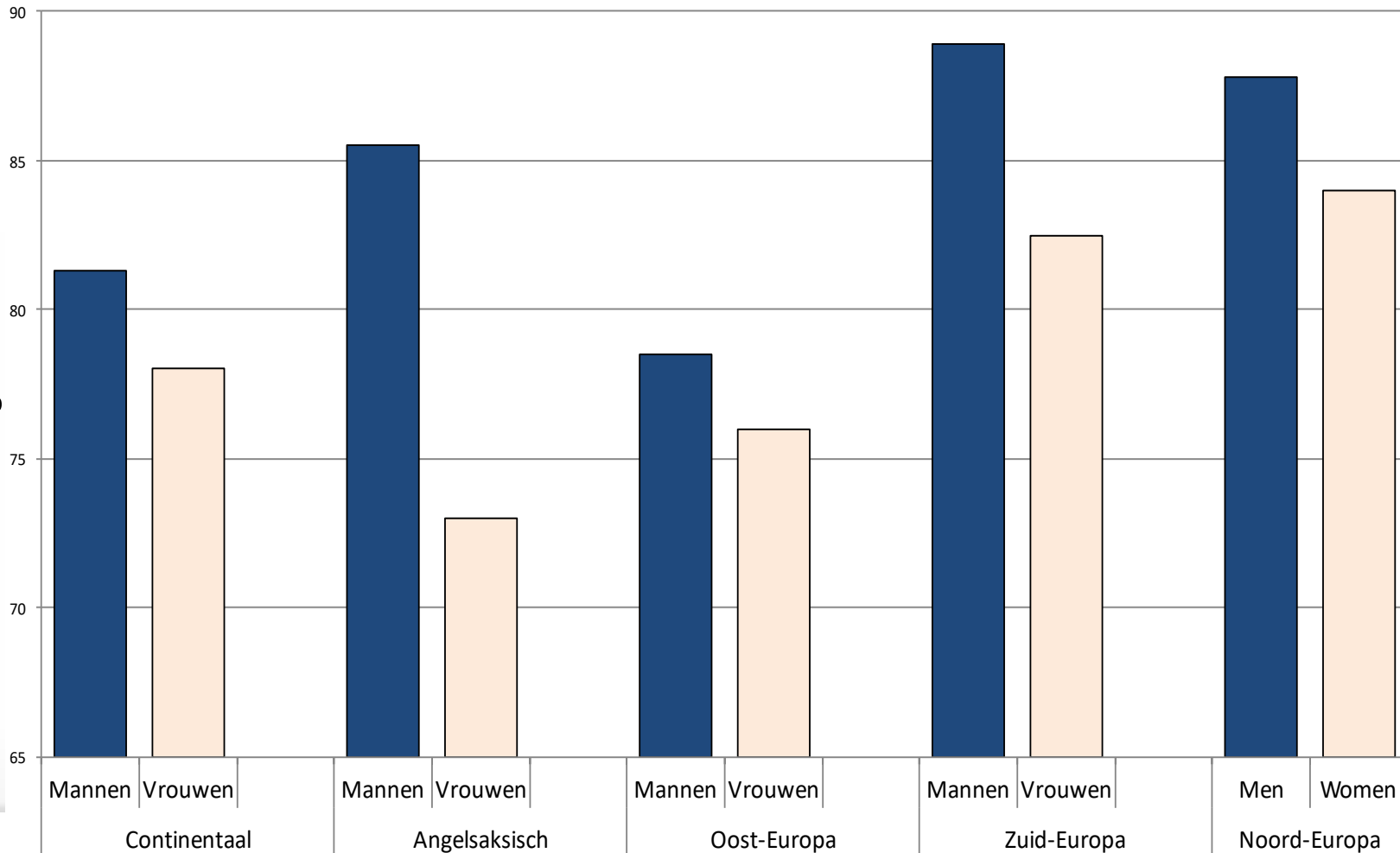
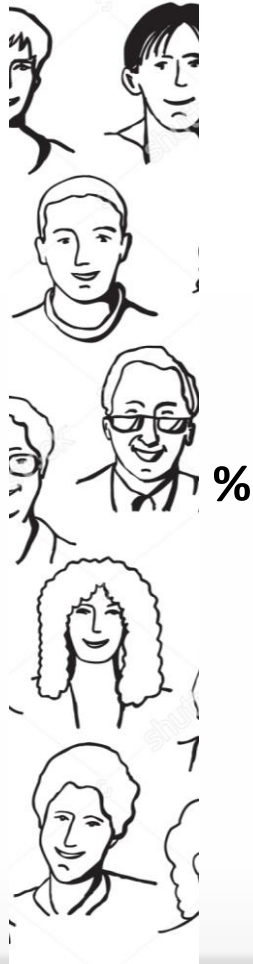
- Wie wordt gezien als goede werknemer?
 - 'Ideal worker norm': vrij van verantwoordelijkheden thuis, volledig commitment aan werk – gebaseerd op (witte) mannelijke kostwinner
 - 'Motherhood penalty' vs 'fatherhood bonus'
- Wie heeft de juiste kwaliteiten?
 - 'Glass slipper': Afstemming beroepsidentiteit en belichaamde sociale identiteit
- Gegenderde sectoren
 - 'Vrouwelijke' sectoren: minder toegang tot flexibele werkomstandigheden (autonomie/telewerk)
 - = 'women's work penalty'
- Flexibiliseringsmaatregelen
 - Vooral professionele beroepen
 - Gebruikt voor productiviteitswinsten
 - Kan werk-privéconflict verergeren
 - Mannen: meer uren werken
 - Vrouwen: intensiever werken

GENDER VERSCHILLEN IN MENTALE GEZONDHEID BIJ WERKENDEN: DE ROL VAN PRECAIR WERK & BELEID

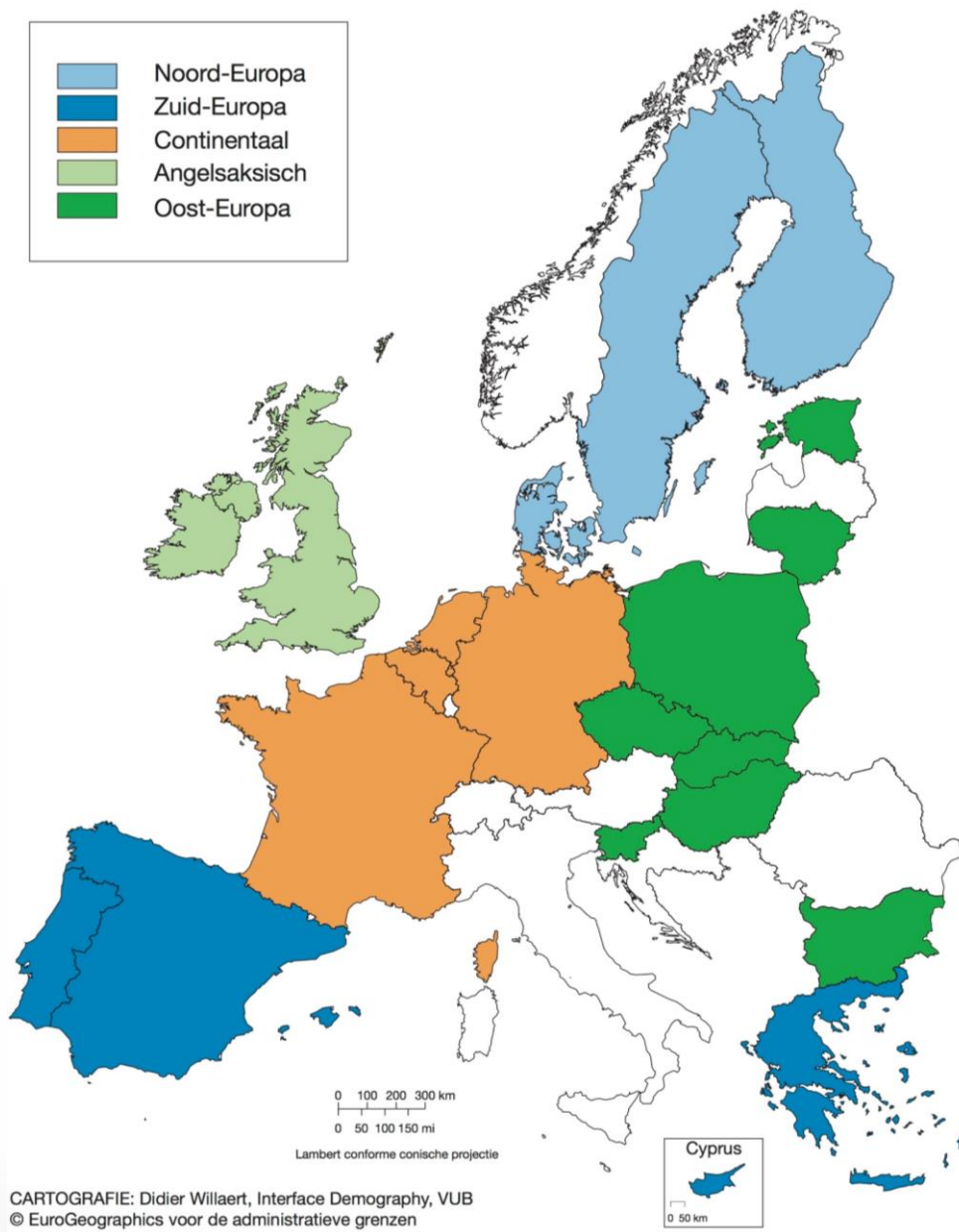
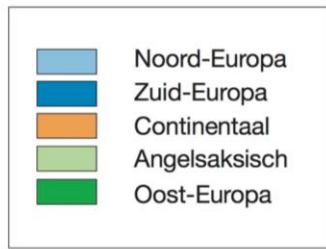

GENDER VERSCHILLEN IN MENTAAL WELZIJN IN EUROPA

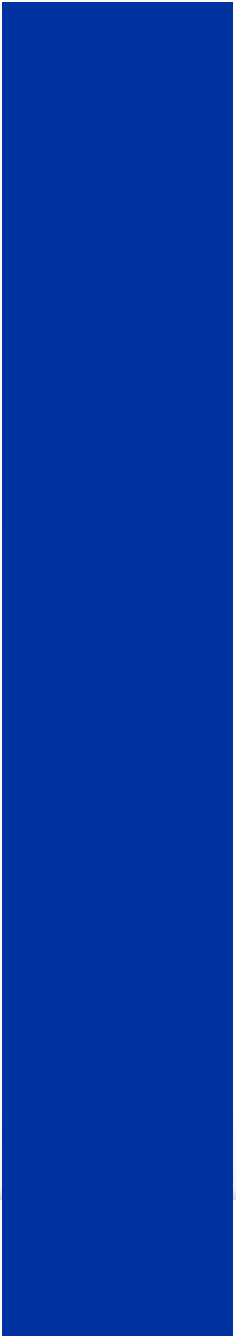
BRON: ESS 2010 (WHO-5)

W
E
L
V
A
A
R
T
S
T
A
T
E
N

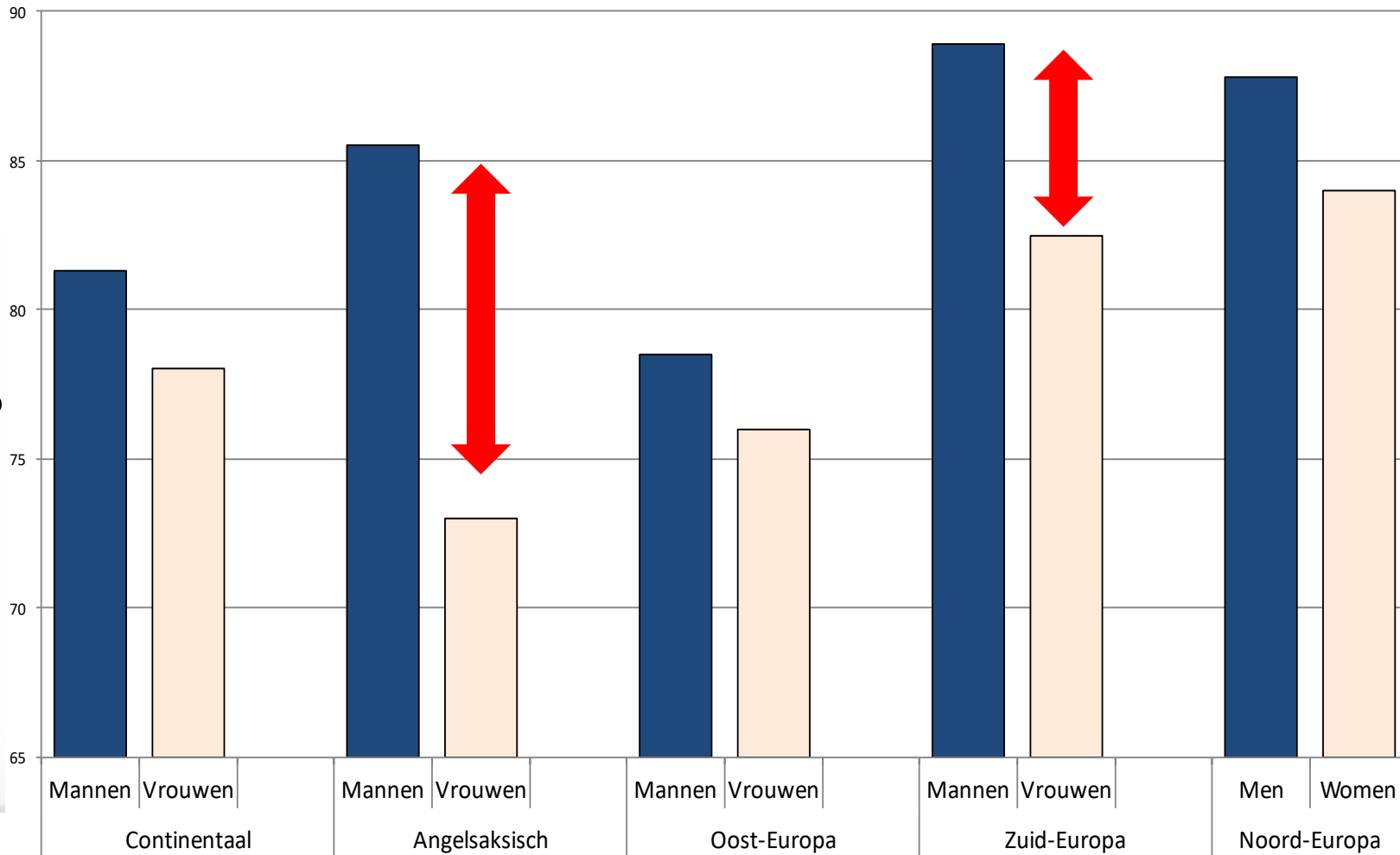
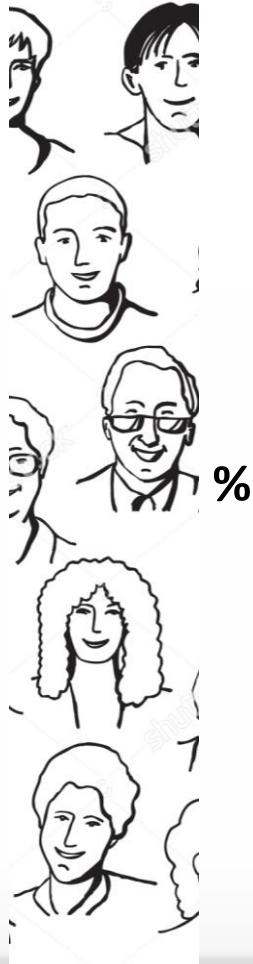

CARTOGRAFIE: Didier Willaert, Interface Demography, VUB
© EuroGeographics voor de administratieve grenzen

GENDER VERSCHILLEN IN MENTAAL WELZIJN IN EUROPA

BRON: ESS 2010 (WHO-5)

SOCIALE KLASSE VERSCHILLEN IN MENTAAL WELZIJN IN EUROPA

	Continentaal		Angelsaksisch		Oost-Europa		Zuid-Europa		Noord-Europa	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Sociale klasse										
Laagges. werkers	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Midden ges. werkers	1.07	1.08	0.88	0.96	1.02	0.96	0.97	1.04	1.00	1.05
Expert werkers	1.01	1.06	1.05	1.15	1.01	1.07	0.91	1.06	0.99	1.03
Laagges. superv.	1.08	1.16*	0.93	1.04	1.04	1.03	0.98	1.10	1.11*	1.03
Midden ges. supervisors	1.07	1.19*	1.05	0.93	1.19*	1.09	0.97	1.05	1.09*	1.01
Expert supervisors	1.06	1.22*	0.93	1.07	0.91	1.01	1.04	1.14	0.99	1.05
Expert managers	1.13*	1.12	0.98	0.97	1.08	1.14	1.12*	1.24*	1.01	1.05

* Significant at $p \leq 0.05$

SOCIALE KLASSE VERSCHILLEN IN MENTAAL WELZIJN IN EUROPA

	Continentaal		Angelsaksisch		Oost-Europa		Zuid-Europa		Noord-Europa	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Sociale klasse										
Laagges. werkers	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Midden ges. werkers	1.07	1.08	0.88	0.96	1.02	0.96	0.97	1.04	1.00	1.05
Expert werkers	1.01	1.06	1.05	1.15	1.01	1.07	0.91	1.06	0.99	1.03
Laagges. superv.	1.08	1.16*	0.93	1.04	1.04	1.03	0.98	1.10	1.11*	1.03
Midden ges. supervisors	1.07	1.19*	1.05	0.93	1.19*	1.09	0.97	1.05	1.09*	1.01
Expert supervisors	1.06	1.22*	0.93	1.07	0.91	1.01	1.04	1.14	0.99	1.05
Expert managers	1.13*	1.12	0.98	0.97	1.08	1.14	1.12*	1.24*	1.01	1.05

* Significant at $p \leq 0.05$

SOCIALE KLASSE VERSCHILLEN IN MENTAAL WELZIJN IN EUROPA

	Continentaal		Angelsaksisch		Oost-Europa		Zuid-Europa		Noord-Europa	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Sociale klasse										
Laagges. werkers	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Midden ges. werkers	1.07	1.08	0.88	0.96	1.02	0.96	0.97	1.04	1.00	1.05
Expert werkers	1.01	1.06	1.05	1.15	1.01	1.07	0.91	1.06	0.99	1.03
Laagges. superv.	1.08	1.16*	0.93	1.04	1.04	1.03	0.98	1.10	1.11*	1.03
Midden ges. supervisors	1.07	1.19*	1.05	0.93	1.19*	1.09	0.97	1.05	1.09*	1.01
Expert supervisors	1.06	1.22*	0.93	1.07	0.91	1.01	1.04	1.14	0.99	1.05
Expert managers	1.13*	1.12	0.98	0.97	1.08	1.14	1.12*	1.24*	1.01	1.05

* Significant at $p \leq 0.05$

SOCIALE KLASSE VERSCHILLEN IN MENTAAL WELZIJN IN EUROPA

	Continentaal		Angelsaksisch		Oost-Europa		Zuid-Europa		Noord-Europa	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Sociale klasse										
Laagges. werkers	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Midden ges. werkers	1.07	1.08	0.88	0.96	1.02	0.96	0.97	1.04	1.00	1.05
Expert werkers	1.01	1.06	1.05	1.15	1.01	1.07	0.91	1.06	0.99	1.03
Laagges. superv.	1.08	1.16*	0.93	1.04	1.04	1.03	0.98	1.10	1.11*	1.03
Midden ges. supervisors	1.07	1.19*	1.05	0.93	1.19*	1.09	0.97	1.05	1.09*	1.01
Expert supervisors	1.06	1.22*	0.93	1.07	0.91	1.01	1.04	1.14	0.99	1.05
Expert managers	1.13*	1.12	0.98	0.97	1.08	1.14	1.12*	1.24*	1.01	1.05

* Significant at $p \leq 0.05$

Voor Jaren '70:

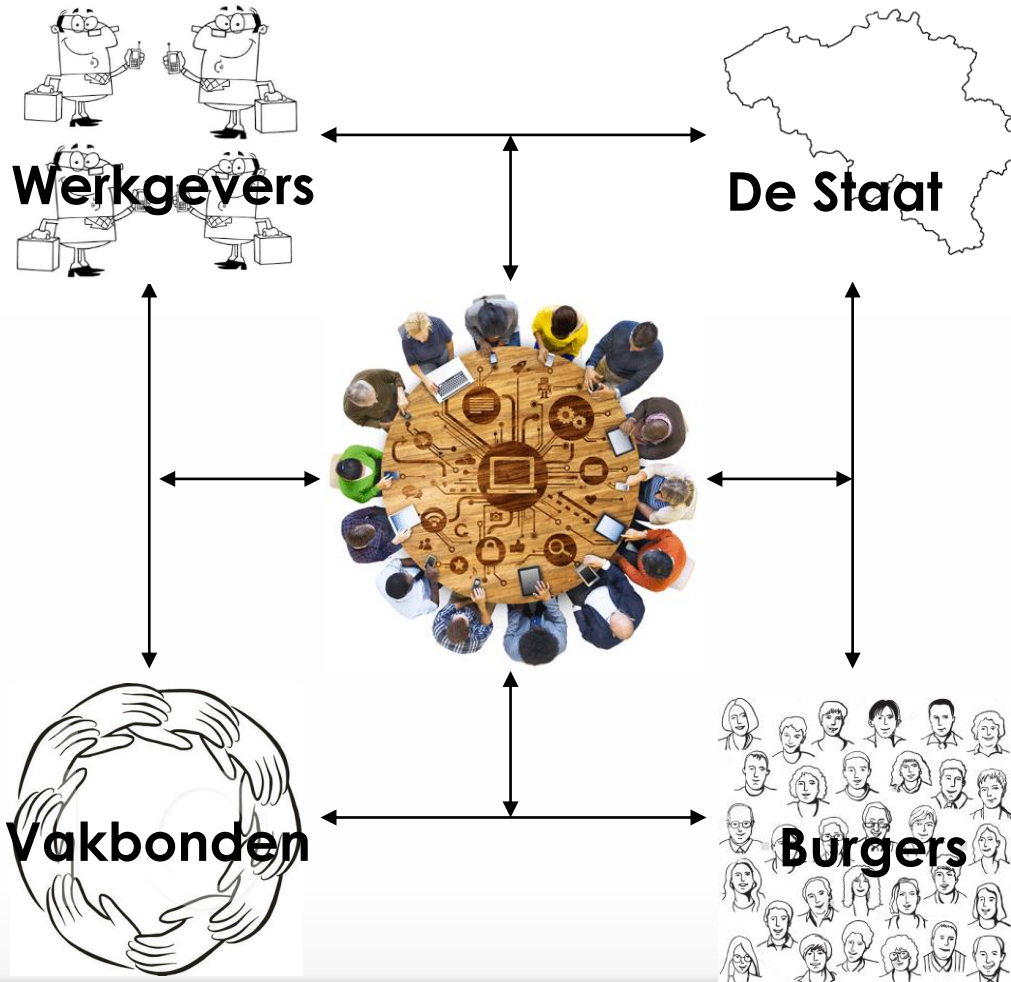
Fordistisch **productiemodel**

- homogene groep
mannelijke fabrieksarbeiders

- ▶ **“Standaard tewerkstellingsmodel”**
- ▶ Genereuze **welvaartsstaat**

HISTORISCHE CONTEXT VAN DE ARBEIDSORGANISATIE

Voor Jaren '70:

**Fordistisch
compromis**

DIMENSIES VAN STANDAARD TEWERKSTELLINGSKWALITEIT

VERSCHILLENDE COMPONENTEN

1. Type contract: permanent
2. Inkomen: voldoende, broodwinner
3. Werkuren: voltijds, regelmatige/standaard uren
4. Opleidingsmogelijkheden
5. Lid van vakbond
6. Invloed op beslissingen

HISTORISCHE CONTEXT VAN DE ARBEIDSORGANISATIE

Na Jaren '70:

▶ **Duale arbeidsmarkt**

- ▶ SER blijft mogelijk in combinatie met precare arbeid
- ▶ Vrouwen en laaggeschoolden oververtegenwoordigd in secundaire segment
- ▶ Geleidelijke afbouw van de genereuze welvaartsstaat

VERSCHILLENDE COMPONENTEN

1. Type contract: permanent of niet-permanent
2. Inkomen: voldoende, onvoldoende – broodwinner of niet
3. Werkuren: - voltijds, deeltijds of onvrijwillig deeltijds
- onregelmatige/onsociale uren
4. Opleidingsmogelijkheden?
5. Lid van vakbond?
6. Overleg tussen werkgever(s) & werknemer? Invloed op beslissingen?

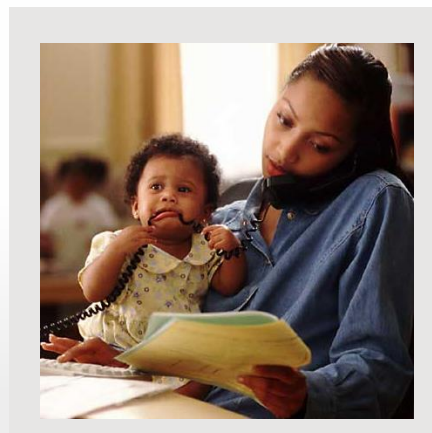

Verschil
in soort
job

Man
≠
Vrouw

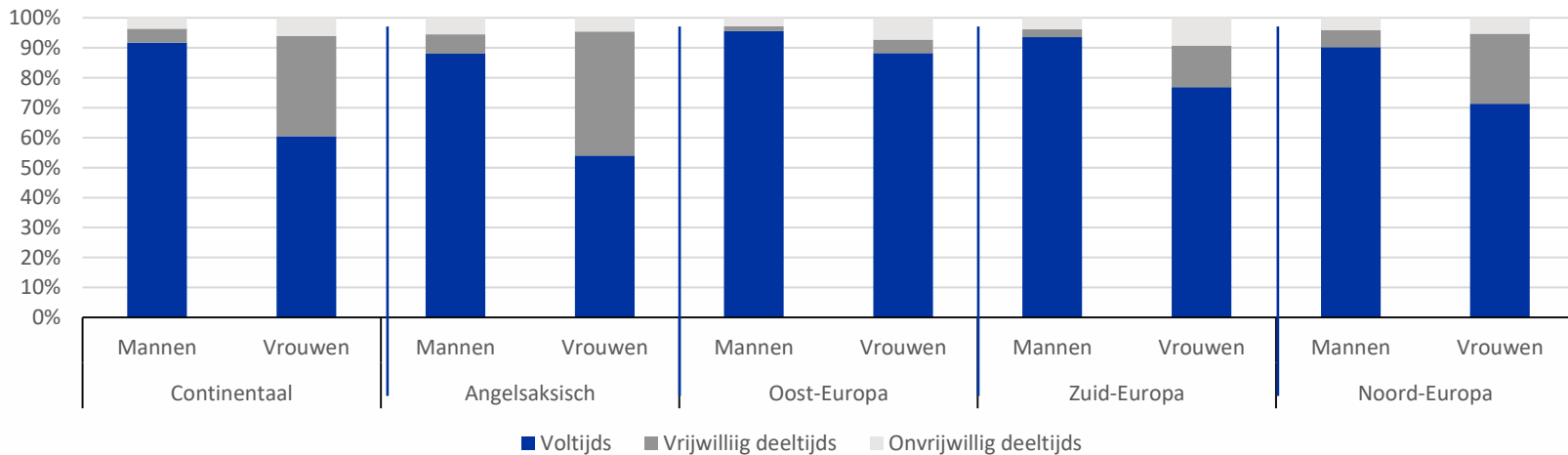

Verschil in
weer-
baarheid

VERSCHIL IN SOORT JOB: DEELTIJDS WERK IN EUROPA

Meer bij vrouwen

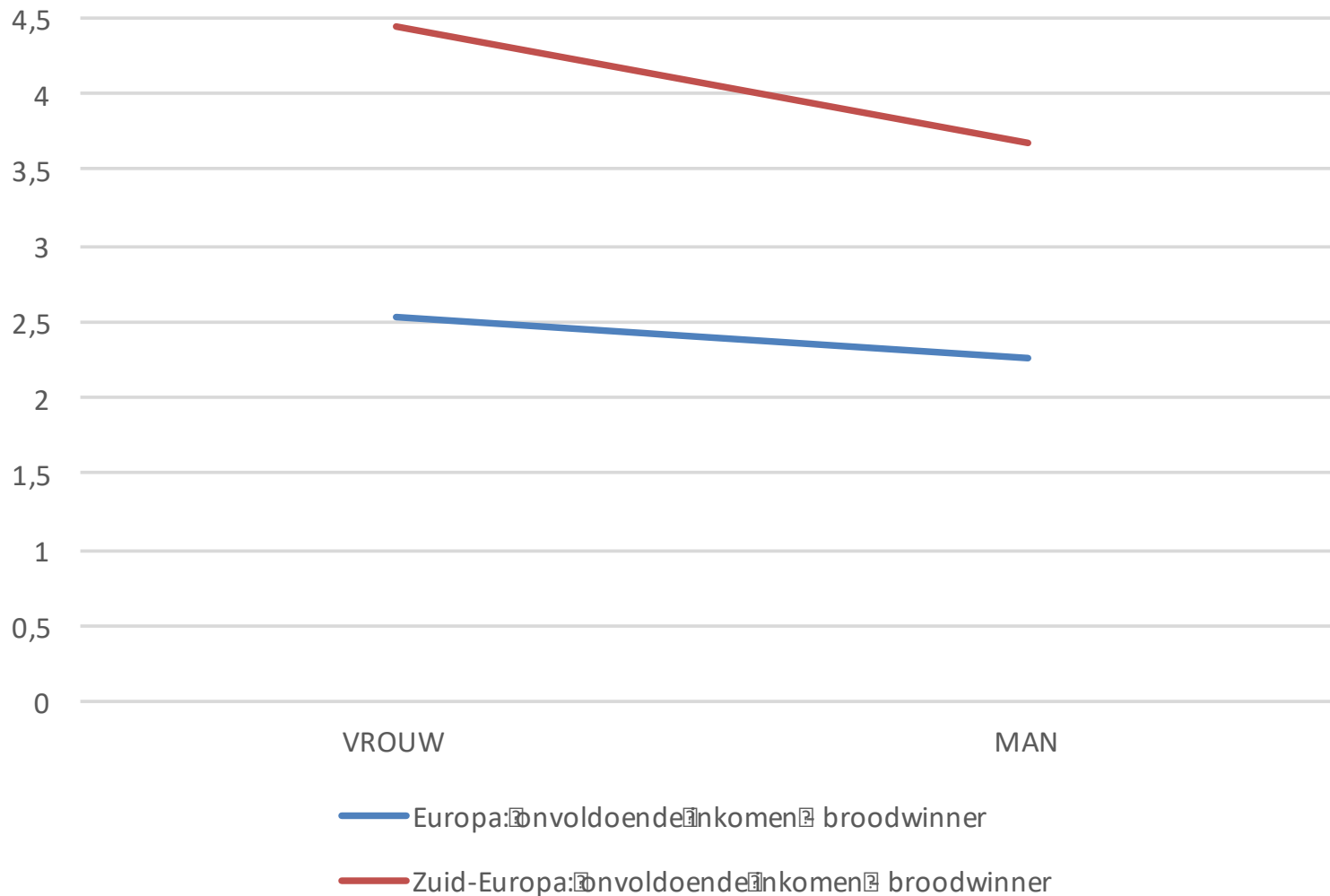

Gelinkt aan slecht mentaal welzijn bij vrouwen

	Beta	S.E.	Sig.
The quality of employment			
Non-permanent contract	-0.084	(0.074)	
Contributory earner with insufficient household income	0.881	(0.091)	***
Main earner with insufficient household income	1.208	(0.093)	***
Irregular and/or unsocial hours	0.057	(0.013)	***
Part-time	0.197	(0.065)	**
Involuntary PT	0.140	(0.110)	
Lack of training	-0.206	(0.056)	***
Lack of representation	0.067	(0.054)	
Lack of participation	0.011	(0.009)	

VERSCHIL IN WEERBAARHEID: INKOMEN

Interactie-effecten slecht mentaal welzijn en geslacht
(beta estimates – lineaire regressie)

CONCLUSIE

- Weinig gender verschillen (ook binnen sociale klasse) bij beleid dat arbeid en zorg-rol samen toelaat (Continentaal & Noord-Europa)
- Ook in zorg-rol vriendelijke landen: Belang van soorten jobs & genderrollen

AANBEVELINGEN?

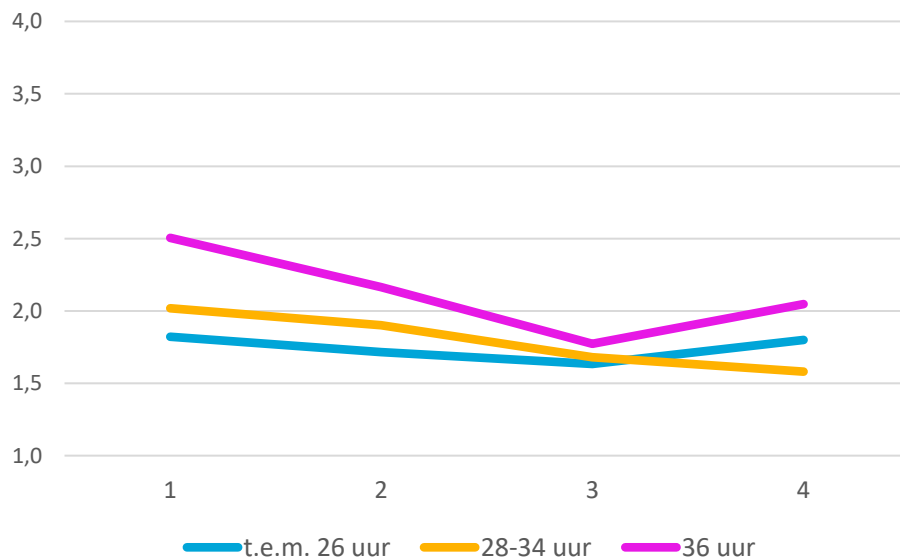
Arbeidsmarkt desegmentatie

- ▶ Nu teveel "outsider" en "insiders"
- ▶ Verbeter positie "outsider"
- ▶ Vertegenwoordiging

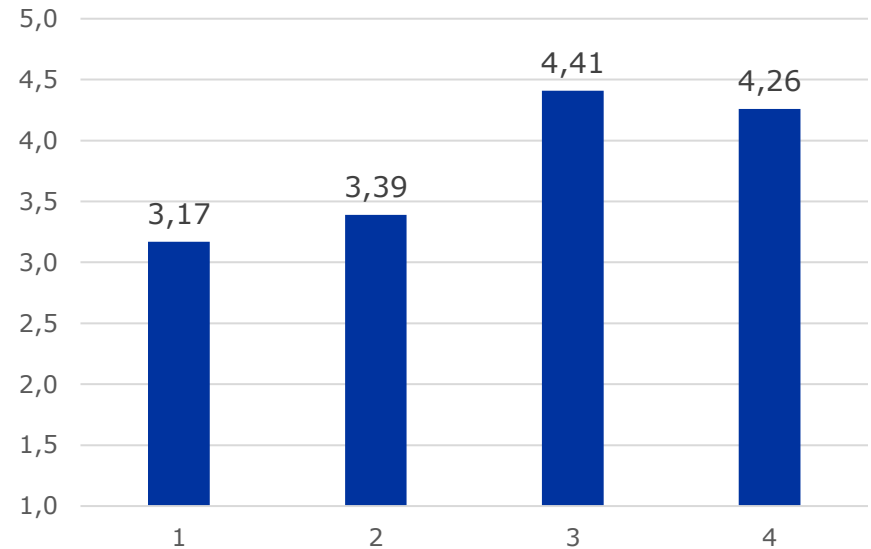
KORTERE WERKWEEK

FEMMA WERELDVROUWEN EXPERIMENT 30-UREN WERKWEEK

Werk-privé conflict

Tevredenheid werk-privé balans (36-uren groep)

COLLECTIEVE KORTERE WERKWEEK?

- Waarderen reproductieve arbeid
- Norm meer op maat van vrouwen - 'Universal caregiver model' (Fraser)
- In welke vorm korter werken?
- Wat zal met vrijgekomen tijd gedaan worden?
- Moeten we dan harder werken?
- Thematische verloven manier om nu al meer ruimte te creëren voor reproductieve arbeid?
 - Verplichting vaderschapsverlof?

DANK U

VRIJE
UNIVERSITEIT
BRUSSEL

Europese enquête uit 2004 & 2010 (ESS)

- ▶ Extra vragen over werk en welzijn
- ▶ ± 38 000 respondenten
- ▶ Meer dan 20 verschillende Europese landen

Gegevens van Wereldbank

- Werkloosheidsgraad
- % toename van Bruto Nationaal Product (BNP)

Populatie: Loontrekkenden (15-65 jaar)

Welzijnsschaal van Wereld Gezondheid Organisatie

▶ **Hoe heeft u zich gevoeld tijdens de laatste 2 weken?**

- ▶ vrolijk en in een opperbeste stemming
- ▶ rustig en ontspannen
- ▶ actief en doelbewust

Constant	Meestal	Meer dan de helft van de tijd	Minder dan de helft van de tijd	Soms	Helemaal niet
----------	---------	-------------------------------	---------------------------------	------	---------------

- ▶ opgeteld naar schaal van 0 tot 10